

Biblioteksplan för Piteå kommun 2016 - 2019

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Biblioteksplan för Piteå kommun 2016 - 2019	Plan/Program	KF 2012-05-14 § 74	Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig/processägare	Version	Senast reviderad	Giltig till
Kommunstyrelsen	2	KF 2016-10-17 § 254	2019
Dokumentinformation	Biblioteksplan		
Dokumentet gäller för	Biblioteksverksamhet inom Piteå kommun		

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Bakgrund	2
Syfte.....	2
Styrdokument för biblioteksverksamheten i Piteå	2
Avgränsning.....	2
Uppföljning/utvärdering	2
Revidering.....	3
Barn och unga – vår framtid.....	4
Utbildning, arbete och näringsliv är grunden för all välfärd	6
Demokrati och öppenhet	8
Livsmiljö.....	10

Bilaga 1 Nulägesbeskrivning

Bakgrund

På nationellt plan regleras biblioteksverksamheten av Bibliotekslagen och Skollagen. Där framgår att kommunerna ska ansvara för folk- och skolbiblioteksverksamheten samt anta en lokal biblioteksplan som ska styra och reglera verksamheten på kommunal nivå. Kultur, park och fritidsförvaltningen har därför fått i uppdrag av Kultur- och fritidsnämnden att utarbeta en plan för biblioteksverksamheten i kommunen. Planen skall vara ett politiskt styrdokument som ska antas av Kultur och Fritidsnämnden samt av Kommunfullmäktige. En Biblioteksplan ska omfatta en analys av det samlade biblioteksbehovet i en kommun och åtgärder för hur dessa behov skall tillgodoses. Förutom folkbiblioteksverksamheten ska den även omfatta biblioteksbehovet vad gäller utbildning, omsorg, vård och näringsliv.

Vid utformandet av planen ska hänsyn tas till målen i gällande verksamhetsplan, Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsplan, Kulturplan för Norrbotten samt de mål och visioner som bibliotekssamarbetet på länsnivå omfattas av (bil 1). Folkbiblioteksfrågorna sorterar under Kultur- och fritidsnämnden medan skol- och gymnasiebiblioteksfrågorna sorterar under Utbildningsnämnden. Biblioteksplanen beskrivs utifrån Piteå kommuns vision *Det är hit man kommer när man kommer hem* och de fyra strategiska områden som upprättats för att nå visionen: *Barn och unga, Utbildning, arbete och näringsliv är grunder för all välfärd, Demokrati och öppenhet samt Livsmiljö*. Under varje strategiskt område beskrivs en kortfattad behovsanalys, strategier och åtgärder.

Syfte

Biblioteksplanen ska vara en övergripande plan som utgår från kommunmedborgarnas behov av biblioteksservice från de allra yngsta medborgarna till de äldsta. Planen ska ge en tydlig överblick över bibliotekets verksamheter och ansvarsfördelning samt framtida inriktning.

Styrdokument för biblioteksverksamheten i Piteå

- Bibliotekslagen (SFS 2013:801)
- Skollagen (2010:800 2 kap. 36 §) Lokaler och utrustning och tillgång till skolbibliotek
- Kommunens verksamhetsplan (Plan för hållbarhet)
- Mål/visioner för bibliotekssamarbete på länsnivå
- Kulturplan för Norrbotten

Avgränsning

Handlingsplanen omfattar enbart bibliotek inom den kommunala organisationen. Förutom ett antal konkretiserande åtaganden styr planen inte på detaljnivå. Tanken är istället att den ska ligga till grund för utformandet av biblioteksorganisationens verksamhetsplaner under perioden 2016-2019.

Uppföljning/utvärdering

Uppföljning och utvärdering sker i samband med de årliga verksamhetsberättelserna.

Revidering

Planen ska revideras med början 2019 och en ny plan ska antas före årets utgång.

Barn och unga – vår framtid

Mål

- Barn och unga har en trygg och utvecklande uppväxt, och använder inte alkohol eller andra droger (Barnkonventionen)
- Barn och unga har möjlighet att ta del av ett varierat kultur och fritidsutbud. (Nämndspecifikt mål)

Behovsanalys

För att barn och unga ska ges tillfällen till ett rikt fritidsliv, för att främja språkutveckling och stimulera till läsning ska målgruppen ägnas särskild uppmärksamhet och det ska bedrivas en aktiv verksamhet bland barn och ungdomar. Stadsbibliotekets barnavdelning, de fem filialerna samt bokbussen är de som i första hand ansvarar för genomförande, utveckling och utvärdering. Skolan och förskolan är den naturligaste och viktigaste samarbetsparten och det är viktigt att fortlöpande utvärdera samarbetsformer och ansvarsfördelning. Biblioteket har en drivande och samordnande roll men båda parter har ansvar för att samarbetet fungerar. Skol- och gymnasiebiblioteksfrågor sorterar under Utbildningsnämnden men råd och stöd kan inhämtas från bibliotekspersonal om så efterfrågas.

Enligt bibliotekslagen ska särskild uppmärksamhet ägnas åt personer med funktionsnedsättning, detta gäller både lokaler och medier. En annan prioriterad grupp som förmodligen växer de närmaste åren är nyanlända med annat modersmål än svenska. Barnen besöker i första hand biblioteken genom skolan, men det är viktigt att förmedla till föräldrarna att de är välkomna även på fritiden, samt vilket utbud som finns.

Strategier

Alla barn ska få möjlighet att besöka ett bibliotek, såväl för barnens sociala utbildning som för att ge biblioteken tillfälle att visa sitt utbud. Ambitionen är att alla barn i en viss årskurs erbjuds biblioteksbesök med bokprat på sitt närmsta bibliotek. Eventuella elevtransporter bekostas inte av biblioteket.

Arbetet med klassbesök och bokprat är viktigt för att nå ut till barn i familjer som inte är biblioteksanvändare. Det är även betydelsefullt att erbjuda bokprat/sagostunder till barn med behov av särskilt stöd som exempelvis till elever inom särskolan, hörselklasser och AST-klasser.

För att kunna ansöka om inköpsstöd till folk- och skolbibliotek från Kulturrådet är det viktigt att bokanslagen inte minskas inom vare sig folk- eller skolbibliotek. Minskat kommunalt bokanslag medför uteblivet statligt bidrag.

För att nå barn och ungdomar på fritiden ska biblioteket fungera som en trygg plats och en frizon där det finns vuxna närvarande. Riktade aktiviteter till målgruppen förmedlas dock främst genom bibliotekets kontakter med skolvärlden. Särskilt anpassade resurser erbjuds därtill barn och unga med funktionsnedsättning.

Biblioteken vill i möjligaste mån beakta barns och ungas synpunkter och förslag till förändringar. Ett sätt att öka deras inflytande på verksamheten är att på årlig basis dela ut en enkät till merparten av eleverna i en utvald årskurs.

De årliga återkommande barnboksveckorna ska fungera som vitamininjektioner för barnverksamheten. Målet med dessa är att ge barnen en upplevelse utöver det vanliga. Under barnboksveckorna riktar sig biblioteken till barn på skoltid och fritid målgruppen är 0-12 år. På stadsbiblioteket arbetar personalen på barnavdelningen med ett uttalat genusperspektiv avseende såväl lokaler, inköp av medier som bemötande. Biblioteket har som ambition att levandegöra berättelser på flera sätt, inte minst genom teater. I Piteå har folkbiblioteken länge samarbetat med Allmänskulturen genom att bjuda in förskole- och skolbarn till teaterföreställningar.

Eftersom det enligt skollagen ska finnas skolbibliotek i anslutning till alla skolformer är det önskvärt att skolan senast 2019 tar fram ett förslag på hur skolbiblioteksfrågan ska lösas då folkbiblioteken aldrig kan ersätta den service som en skolbibliotekarie i ett skolbibliotek kan ge elever och lärare.

Åtgärder

- Utbilda pedagoger på högstadiet till bokpratare, för att genom dem nå högstadieungdomarna.
- I slutet av planperioden göra en utvärdering av samarbetet med skolan
- Kommunfullmäktige ger utbildningsförvaltningen/Barn och utbildningsnämnden i uppdrag att senast 2019 ta fram ett förslag på hur skolbiblioteksfrågan ska lösas
- Genomföra tillgänglighetsvandringar på biblioteken med barnperspektiv

Exempel på aktiviteter:

- Årligen återkommande barnboksveckor
- Sagostunder för allmänheten (i första hand på Stadsbiblioteket)
- Inhämta synpunkter från barn om barnverksamheten genom att dela ut en enkät till merparten av barn i en särskilt utvald årskurs
- Fortsätta att anordna teater- och musikföreställningar på bibliotek och bokbuss i samarbete med Allmänskulturen

Utbildning, arbete och näringsliv är grunden för all välfärd

Mål

- Piteå ska erbjuda goda förutsättningar för ett livslångt lärande (Kommunövergripande mål)
- Biblioteken ska vara lokala kunskapscentra och utgöra grund för ett livslångt lärande och individuell utveckling (Mål för biblioteksverksamheten antaget av kultur- och fritidsnämnden)

Behovsanalys

Satsningar på utbildning, arbete och näringsliv för att skapa tillväxt är avgörande för kommunens utveckling. Bibliotekets roll i sammanhanget är att fungera som lokalt kunskapscentra samt utgöra en grund för ett livslångt lärande och individuell utveckling.

Biblioteket ska finnas med som en naturlig del av det livslånga lärandet. Under grundskolan ska folkbiblioteket fungera som ett komplement till skolbiblioteket och erbjuda aktiviteter i form av bokprat, programverksamhet med mera. Förhoppningsvis läggs då grunden för att besökarna ska känna sig bekväma i biblioteksmiljön och under livets olika skeenden återkomma för att söka information och förströelse.

Strategier

Det är viktigt att invandrare tidigt kommer i kontakt med biblioteket för att se möjligheterna i att använda biblioteket både som informationskälla och mötesplats. Biblioteken ska aktivt förmedla medier på olika språk. Genom samarbete med Norrbottens länsbibliotek och Internationella biblioteket ska behovet av medier inom efterfrågade språkområden tillgodoses. Alla folkbibliotek erbjuder gratis nedladdningar av tidskrifter på över 60 olika språk genom tjänsten Pressreader.

Tidskrifter i pappersformat, databaser, fjärrlån, studieplatser, grupprum för olika studieaktiviteter, datorer, utskriftsmöjligheter, kopiering och scanning erbjuds på biblioteket. För att upprätthålla en god service till personer med olika former av funktionsnedsättningar tillhandahåller biblioteket lättlästa böcker, talböcker, fax, talsyntes, förstoringsprogram, ledstråk och hörslina.

Distansstudierna ökar och vi ser ett växande behov av studieplatser och grupprum. Dessa resurser är också användbara för elever i grund- och gymnasieskola, föreningar och liknande.

Biblioteket ska fungera som ett allmänt minne men inte som arkiv. För att låntagarna ska kunna ta del av aktuella och attraktiva medier måste beståndet ständigt aktualiseras. Kontinuerlig planlagd och utvärderad medieplanering är av vikt för att säkerställa att rätt medier gallras så att besökarna erbjuds ett kvalitativt utbud med både bredd och djup.

Biblioteket har vidare som uppgift att hjälpa privatpersoner, studenter och företag att hitta extern information via fjärrlån, artikelsökningar eller med hjälp av elektronisk media. För att kommunmedborgarna ska få möjlighet att delta i arbets- och samhällslivet erbjuder biblioteket i mån av plats arbetsträning, arbetspraktik och praoplatser.

På det nationella planet har Kungliga Biblioteket och Biblioteksförningen fattat beslut om en generell övergång till Dewey som klassifikationssystem för biblioteken i Sverige. Biblioteken i Norrbotten har enats om att gå med i den nationella bibliotekskatalogen Libris och att införa Dewey. Detta underlättar på sikt för låntagaren, i synnerhet för personer som använder sig av flera olika bibliotek både inom och utom landet. Övergången kräver att resurser avsätts för ändamålet.

Åtgärder:

- Utveckla nya rutiner för tillgängliggörande av medier på mångspråk i enighet med Internationella bibliotekets nya riktlinjer.
- Utöka antalet studieplatser och grupprum
- Införa Dewey som klassifikationssystem och gå med i den nationella katalogen LIBRIS
- Upprätta en läsfrämjandeplan för alla åldrar

Exempel på aktiviteter

- Via aktiv och kontinuerlig medieplanering hålla ett aktuellt mediebestånd med både bredd och djup
- Marknadsföra Pressreader
- Översätta lånereglerna till ännu fler språk

Demokrati och öppenhet

Mål

- Piteå präglas av en samhällsgemenskap med mångfald som grund (Integrationsprogrammet)
- Service och bemötande utformas jämställt i kommunens alla verksamheter. (Kommunövergripande mål)

Behovsanalys

Biblioteket ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteket ska präglas av öppenhet, engagemang, delaktighet och verka för ett tillåtande klimat genom att ta intryck av omvärlden. Målsättningen ska vara att besökarna ska uppleva så hög tillgänglighet och gott bemötande att de har anledning att tala väl om bibliotekets service. Besökarnas behov ska ställas i centrum och biblioteket ska vara till för alla på lika villkor. Alla har rätt till information och det är viktigt att så få som möjligt hamnar utanför det digitala informationsflödet. Rätten till information är en fråga om demokrati, rättvisa och jämlikhet. Biblioteket ska bidra till att minska gapet mellan de som är datorkunniga och de som inte är det. Detta omfattar inte minst personer som behöver anpassad text eller tal på grund av funktionsnedsättning.

Strategier

Biblioteket ska fungera som en mötesplats där alla är välkomna. De som använder sig av bibliotekets tjänster ska ha möjlighet att påverka verksamheten. Den grundläggande servicen ska vara gratis men det ska finnas möjlighet att ta ut avgifter för fotokopiering, hyra för film, tv/dataspel, förseningsavgifter och andra liknande tjänster. Eftersom biblioteken i Norrbotten sedan 2013 tillhör samma kontoorganisation beslutas eventuella avgiftsändringar länsgemensamt. Avgiftsförändringar måste även godkännas av Kultur och fritidsnämnden.

Tillgänglighet är ett ledord. Bra öppettider, 24-timmarsservice via digitala tjänster som hemsida/bibliotekslänsportal och sociala medier, en ny driftssäker bokbuss, ett utvecklat länsarbete med möjlighet att låna och återlämna böcker över hela länet, en väl fungerande filial- och bokbussverksamhet samt en strävan att flytta stadsbiblioteket till ett mer centralt läge är viktiga beståndsdelar för att fullfölja uppdraget. Biblioteket ska följa samhällsutvecklingen och förändra verksamheten i takt med nya behov. Talböcker är ett särskilt prioriterat område.

För att nå ut med information om bibliotekets verksamhet är god marknadsföring viktig inte minst vad gäller sociala medier som Facebook och Instagram. Samordning av marknadsföringsaktiviteterna ska ske dels i den lokala marknadsföringsgruppen med bistånd av förvaltningens egen marknadsförare, dels i den länsgemensamma marknadsföringsgruppen.

Biblioteket ska eftersträva jämställdhet och mångfald så att alla kan känna sig välkomna, respekterade och delaktiga. För att uppnå jämställdhet på alla bibliotek ska ett gemensamt förhållningssätt för jämställdhet arbetas fram. Det är viktigt att arbeta för inkludering och ägna särskild uppmärksamhet åt grupper inom de sju diskrimineringsgrunderna, genom att erbjuda

media som belyser deras livssituation och förutsättningar, i former som är särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

Åtgärder:

- Anordna riktade aktiviteter för att minska de digitala klyftorna i samhället
- Upprätta lokala och regionala marknadsföringsplaner för biblioteket, sociala medier som Facebook och Instagram inkluderat
- Införa en regnbågshylla för media med HBTQ-tema
- Införa en skäppelhylla för media som är anpassad för barn med funktionsnedsättningar

Exempel på aktiviteter:

- Följa upp och utvärdera bibliotekets användarundersökningar
- Samarbeta med socialtjänstens läsombud
- Aktivt ta del i det fortsatta länssamarbetet
- Samarbeta med olika organisationer och synliggöra detta i marknadsföringen
- Anordna språkcafé för invandrare i samarbete med andra aktörer

Livsmiljö

Mål

- Piteå ska vara tryggt och tillgängligt för alla (Kommunövergripande mål)
- Samhällsbyggnad ska utgå från social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet (Kommunövergripande mål)
- I Piteå utgör kulturen en viktig drivkraft för demokrati, tillväxt och samhällsutveckling. (Kommunövergripande mål)
- Ska följa samhällsutvecklingen och förändra verksamheten i takt med nya behov. (Mål för biblioteksverksamheten antaget av Kultur- och fritidsnämnden)
- Besökarnas behov ska ställas i centrum och därmed vara till för alla på lika villkor. (Mål för biblioteksverksamheten Kultur- och fritidsnämnden)
- Ska aktivt förmedla böcker, andra medier och kultur i vid bemärkelse. (Mål för biblioteksverksamheten Kultur- och fritidsnämnden)

Behovsanalys

Biblioteken ska vara en naturlig och självklar del av pitebornas livsmiljö i livets alla skeden. Det är därför viktigt att de fysiska biblioteken är centralt och strategiskt belägna så att huvudbibliotek, filialer och bokbuss kan fungera som lättillgängliga mötesplatser. För detta krävs också tydlig skyltning som underlättar för såväl ortsbor som besökare att hitta. Även fullgod service och kommunikation på webben ska erbjudas. Samverkan med andra aktörer kring t.ex. programverksamhet, utställningar, läsecirklar, studiebesök och användarutbildning är viktig för att få piteborna att upptäcka bibliotekets möjligheter.

Strategier

Biblioteket ska erbjuda en trygg och lustfylld livsmiljö. Här ska finnas möjlighet till enskild läsning och eftertanke, samtal och kulturella upplevelser tillsammans med andra. Den fysiska miljön ska utformas för att underlätta detta, och tillgänglighetsguider har utarbetats för alla bibliotek. Att erbjuda läsning i olika former och väcka läslust är fortfarande basen för verksamheten. Det är viktigt att erbjuda såväl bredd som djup i våra samlingar samtidigt som de ska vara lätta att hitta i och exponerade på ett tilltalande sätt. Biblioteket ska dock följa samhällsutvecklingen och förändra verksamheten i takt med nya behov. Det är därför viktigt att erbjuda alternativ till den traditionella pappersboken samt andra media som film, musik och spel. Åtgärder som kan bidra till att frigöra resurser för att förbättra kvaliteten på vår service i såväl det fysiska biblioteket som på webben är här centralt.

Åtgärder:

- Förbättring av bibliotekens fysiska miljö genom anpassad möblering och belysning
- Om investeringsmedel beviljas: Bygga en hiss vid Öjebyns bibliotek för ökad tillgänglighet för besökare med funktionsnedsättning
- Skyltning med synlig bibliotekssymbol som underlättar för besökarna att hitta till biblioteket, såväl i stadskärnan/byarna som vid infarterna

Exempel på aktiviteter

- Kontinuerlig uppdatering av bibliotekets tillgänglighetsguider
- Fortsatt arbete i den utbildningsgrupp som fokuserar på digitala tjänster. Personalen ska känna sig trygg i uppgiften att vägleda besökarna i den nätbaserade service som erbjuds.
- Återkommande tillgänglighetsgranskningar- och trygghetsvandringar